Magnus Nyberg Blixt

Att utveckla lärmiljöer
– teori och praktik
Högskolan i Gävle
Mars 2021

Gradänger i Undervisning

Inledning

”Älskar att ha en gradäng!”/lärarröst från undersökningens enkät.

Jag och min dåvarande lärarkollega var med om en iterativ process tillsammans med arkitekten Peter Lippman i utformningen av en gradäng till vårt dåvarande klassrum våren 2014. Innan hade vi sneglat en del på andra och också satt upp något motsvarande med pallar, stolar och bord i vårt stora klassrum beläget i en paviljong. Jag tänkte framförallt att gradängen skulle vara bra för ”katederundervisning”, men det visade sig snart att den var ett favoritställe för många elever både för enskilt och grupparbete – inte minst elever med olika svårigheter kom ofta till både arbetsro och samarbete ovanligt väl i gradängen.
Innan dess hade jag stiftat bekantskap med en mindre gradäng i form av en rund och nedsänkt amfiteater på sista praktiken som lärarstudent. Innan jag och min lärarstudentskollega tog den i besittning användes den dock enbart en timme i veckan av kulturskolan… Med mina lågstadieklasser nyttjade jag även den stora aulan på första skolan jag sedan först kom att arbeta på. Efter erfarenheterna från Skapaskolan ovan och den där bästa gradängen jag någonsin haft i min undervisning kom jag senare att arbeta på Glömstaskolan som ”har en gradäng i hemvisten som lärarna ofta använder för genomgångar och eleverna tycker mycket om att sitta där och i soffan som står intill” (de Laval mfl 2019). I dessa gradänger upplevde jag och mina kollegor (senare medarbetare) såväl möjligheter som utmaningar.

”Gradängen använder vi i huvudsak som samlingsplats, vilket har visat sig spara oss tid. Där kan alla få samma genomgång samtidigt, istället för vid tre olika tillfällen. Gradängen har också kommit att bli en favoritplats för många elever att sitta, ligga eller klättra i när de arbetar med en uppgift eller läser en bok.” /läraren Linnea Sahlin (Eduspaces 2016)

Jag, som idag är verksamhetsutvecklare inom området tillgänglig lärmiljö, vice ordförande i Skolhusgruppen samt ofta modererar konferenser kring skollokaler och lärmiljö upplever sedan en tid en trend inte minst i norden, men även i anglosaxiska länder, att det byggs fler och fler gradänger i nya skollokaler. Det borde därmed finnas forskning eller beprövade erfarenheter som ligger till grund för detta kan man tänka, men så verkar inte riktigt ännu vara fallet. Det är ju överhuvudtaget lite klent med tvärvetenskaplig forskning kring skollokaler och lärmiljöer, samtidigt som vi kan konstatera att sättet vi byggt och organiserat skolan på såhär långt och sedan länge inte riktigt verkar fungera hela vägen för varje elev (se ex Skolverkets lägesbeskrivning 2020).

”Gradänger är bra om man ska presentera eller titta på saker men måste utplaceras och byggas med omsorg.” (SKR 2020)

Med tanke på rådande trender inom lärmiljö och skollokaler behövs mer forskning och många fler studier inom många för lärare och skolledare relevanta områden. Samtidigt vet vi att skolan är ytterst komplext vilket gör det svårt att göra valida effektstudier kring mer genomgripande förändringar inom lärmiljöområdet utifrån att det inte räcker att förändra det fysiska i sig, ofta behöver organisation och kultur samtidigt utvecklas och ändras för att helheten ska fås att fungera. Detta gäller förstås hela skolvärlden, men fokus för denna undersökning är grundskolan.

”Om syftet i undervisningen är tydligt ser jag inte något problem. Men miljöns när, hur och varför behöver vara förankrad.”/lärarröst från undersökningens enkät

För att få in ett ytterligare perspektiv sneglar jag dock här i inledningen även mot högskolevärlden, där jag läser: *”Gradängsalen som funnits med sedan redan innan de första universiteten ”… har utvecklats och förfinats, och rätt hanterad ger den en utmärkt lärandesituation …Det finns nog ingen lokaltyp, labbet undantaget, som är så starkt förknippat med högre utbildning som gradängsalen. Samtidigt är gradängsalar bland de mest rigida lokaler som finns i universitetssammanhang. De fungerar i princip bara till en lärandesituaon och är svåra att använda till något annat”* (Chalmers 2015)

Att utgå från de erfarenheter lärare som har erfarenhet av att undervisa med en gradäng i eller i anslutning till klassrummet är en god början i att bygga kunskap inom området. Att låta praktiker berätta hur de använder gradängen, till vad och hur mycket ger en del viktiga aspekter. Att även låta dem resonera lite mer fritt kring möjligheter respektive utmaningar – liksom att bidra med tankar om hur de skulle vilja vara med och designa nästa gradäng till skolan gör att vi får fram ett antal aspekter som man vid planering, projektering, byggande och implementering av gradäng i undervisningsanslutning på något sätt bör ta i beaktande.

”Om plats finns är gradäng ett bra komplement” /lärarröst från undersökningens enkät

Frågorna för denna rapport är:

- Hur nyttjas undervisningsnära gradänger i grundskolan?
- Vilka möjligheter respektive utmaningar ser lärare med undervisningsnära gradäng?

Definition – vad är egentligen en ”gradäng”?

Det verkar inte finnas någon riktigt tydlig och avgränsad definition på vad som utgör en gradäng, men efter att brett ha sökt på begreppet i såväl ordlistor, genom olika synonymer och på olika språk, inklusive bilder och illustrationer så landar min definition av ”undervisningsnära gradäng” i någon form av skilda nivåer av erbjudna sittmöjligheter riktade åt ett och samma håll, som en trappa med avsatser högre och djupare än vanliga trappsteg, gjorda för att sitta på (även om de även kan användas för att ligga och stå). De kan även ha inbyggda mindre trappsteg och/eller ryggstöd och mer eller mindre uppfällbara skrivytor, ha öppna och slutna sidor, vara ihåliga eller robusta. De kan placeras mot en vägg eller fristående, vara fasta eller ha hjul, innehålla förvaring eller ”breakout-nodes”. På nästa sida presenteras några varianter utifrån att en bild ofta säger mer än tusen ord…

Jag avgränsar mitt arbete först och främst till att gälla läramiljöer i skolbyggnader, främst fokus på grundskolan – och då på undervisningsnära gradänger. Det vill säga gradänger som finns i eller i närhet av de undervisningslokaler/klassrum som lärare normalt genomför sin undervisning i och inte i första hand större samlingsgradänger i allmänna ytor eller aulor. Jag avgränsar det även till att gälla gradänger inomhus, även om det vore nog så intressant fråga i sig att studera utomhusgradänger, vilket också verkar vara på uppåtgång i skolors utemiljöer. Jag har valt att inte avgränsa om det ska vara fasta installationer eller lösa, utan låtit den frågan vara öppen (även den intressant för vidare studier). Inte heller storleken på gradäng har varit i fokus denna gång, även om resultaten tydligt visar att det är ett område att gå djupare i. Ca 42 sekunder in i filmen som beskriver Gå-turen som metod i Ifous fokuserar skolmiljöer finns också ett kort klipp med några elevers tankar om sin gradäng:

www.ifous.se/ifous-fokuserar-pa-att-bygga-skola/

Bilder på gradänger

”En bild säger mer än tusen ord” och så är fallet även nu. Jag bad respondenterna att skicka bilder på gradänger, men tyvärr har det inte kommit så mycket (funktionen att i forms lägga in bilder visade sig tyvärr vara avstängd för de utanför Uppsala, och här verkar det främst finnas en enda skola med gradänger). Utifrån rådande pandemiläge var jag glad att de svarade på enkäten och kände inte det var läge att tjata till mig bilder, så jag gav mig istället ut och letade bilder i min egen bildsamling, kompletterade med bilder från internet.

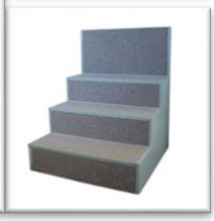

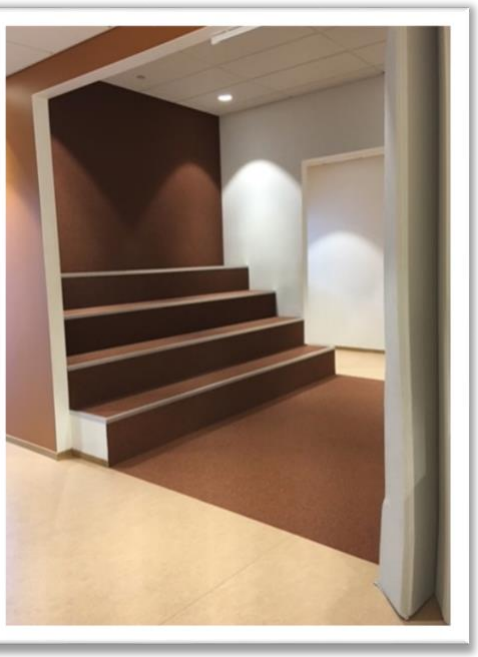

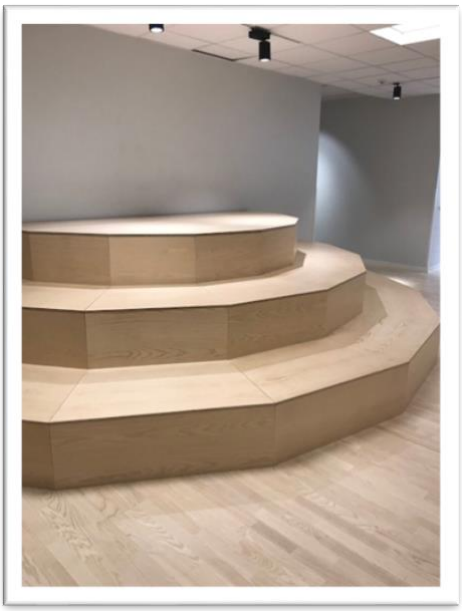

Tidigare forskning

Det är svårt att utifrån ekonomiska samhällsprognoser framåt se att nybyggda skolor skulle få fler kvadratmeter tillgodo än tidigare skolbyggnader så att man får plats med alla traditionella rumsliga artefakter och samtidigt kan tillföra nya. Något behöver prioriteras bort. Dovey & Fischer (2014) för ett resonemang kring att omvärlden förändras och ställer frågan om hur lärmiljön – utifrån samspelet mellan fysiska, organisatoriska/mentala/pedagogiska och sociala aspekter av den - ges möjlighet till nödvändig och hållbar utveckling över tid utifrån detta.

Möjliga arbetsformer inom skolan styrs till viss del och begränsas av den rumsliga gestaltningen, med olika möjligheter för lärare och olika elevgrupper att mötas och gruppera sig i olika konstellationer. En byggnads rumsliga gestaltning kan innebära såväl begränsningar som möjligheter, men det kan även invanda konventioner – ”det som sitter i väggarna” – det vill säga kulturens implicita belägring av byggnaden (Alerby mfl 2006). Enligt Mulcahy mfl (2015) finns det ingen självklar kausalitet mellan en förändrad fysisk lärmiljö och en förändrad pedagogisk praktik. Förändringarna sker snarare i en gemensam process som bättre kan förstås ur ett relationistiskt än ett realistiskt perspektiv ”vi skapar våra byggnader och sedan skapar de oss”. Det som händer görs *med* och inte bara *i* lärmiljön, Mulcahy mfl (2015) föreslår till och med att vi ska se ”lärmiljö” snarare som *ett verb* än som *ett substantiv*, det vill säga något som görs mer än det bara är som det är. Förändring av en lärmiljö kan enligt Dovey & Fischer (2014) ofta tänkas ske mer agilt och över tid än systematiskt planerat.

Alerby mfl (2006) för ett resonemang att fysisk design inte självklart determinerar hur en lärmiljö används, vilken snarare samspelar med de som verkar i den och görs i en dynamisk process, där lärmiljön ständigt även enligt Frelin & Grannäs (2017) omskapas i ett dynamiskt samspel mellan människor och det materiella, som en slags ständigt pågående omförhandling. Man kan också utifrån Frelin & Grannäs (2017) se rummet utifrån tre samtidiga och olika aspekter, vilka alla samspelar med varandra:

- fysiska rummet
- sociala rummet
- föreställda rummet

Gislason (2010) lyfter fyra olika dimensioner:

- fysisk design
- kultur
- elevdynamik
- organisation

Figure 12.1. School environment model (based on Owens & Valesky, 2007)

Illustration från Gislason 2018

Om man ersätter en del av borden och bänkarna (fysiska rummet/fysisk design) med exempelvis en gradäng kan man inte längre göra precis samma saker på precis samma sätt som tidigare, varken fysiskt eller socialt/organisatoriskt/elevdynamiskt. Den fysiska miljön kan helt enkelt med en lärares ord från French mfl (2019) ”aktivera begränsningar”. Det ändrar också på hur vi kan föreställa oss rummet – liksom hur vi föreställer oss det påverkar hur vi rör oss i det och väljer att vara sociala på olika sätt. Dylik rumslig design kan enligt Daniels mfl (2019) ”vara en provokation att lära annorlunda”, men det är vad vi gör av den som spelar roll. Detta är även ett fynd i ett examensarbete jag i min breda litteratursökning fann vilket beskriver en nybyggd skola vars pedagogik bygger på variation i större basrum som även innehåller en gradäng: *”Läraren beskriver hur hon utmanas i sitt invanda sätt att hålla lektioner i studieytan och att detta kräver att hon tänker till mer under planeringen. Båda tolkningarna utgår från att studieytan utmanar läraren att lämna den pedagogik hon är van vid för att göra annorlunda. Under mina besök i hemvisten noterar jag att flera av lärarna istället håller långa genomgångar framför gradängen, en mindre läktare i studieytan”* (Rosshagen 2020).

Böjer (2019) argumenterar i sin avhandling för att det inte är lärmiljöer som ändrar praktiken, utan att det är människorna i lärmiljön som gör det, men är samtidigt tydlig med att den spatiala layouten av lärmiljön ändå kan göra skillnad för praktiken antingen genom att ge support eller försvåra för vissa aktiviteter. Hon påtalar vikten vid att de som ska verka i lärmiljön görs delaktiga i planering och implementering av densamma.

Lärmiljön ger bidrag till – men är enligt Woolner mfl (2018) också i allra högsta grad beroende av – lärares personliga agens liksom även elevernas personliga agens. Det vill säga hur man tar sig an den miljö som ofta verkar uppfattas som given spelar stor roll. Vilken roll spelar möjligheten till – och kanske kravet på – reflektion över (nya) förutsättningar i lärmiljön för detta? Frelin & Grannäs (2017) lyfter hur lärares, och annan skolpersonals,

uppdragsuppfattningar påverkar hur man tar sig an sin lärmiljö, samtidigt som de samtidigt påverkas av den lärmiljö de befinner sig i, plus att eleverna också samspelar på samma sätt.

Brismar Pålsson Frida har en (ännu ej publicerad) studie där bland annat lösa flyttbara gradänger/scentrappor undersöks. Två av de studerade skolorna hade gradängen inne i klassrummet men två hade den utanför i en mer odefinierad ”allyta”. Preliminära resultat indikerar att aktiviteter som helt leds av läraren - som genomgångar vid en gradäng - alternativt är helt läraroberoende - som tyst läsning på valfri plats- är det som fungerar utanför klassrummet (om man nu har klassrum). Medan aktiviteter som kräver interaktion som grupparbete verkar fungera bäst inne i klassrummet. Då kan läraren gå runt, hjälpa och ha koll. Även övrigt fokus på möblemang tenderade till att spela roll, ex skedde en förbättring av arbetsfokus när man efter halva tiden flyttade ut gradängen och istället flyttade in ett gruppbord, Gradänger kräver förstås – som alla klassrum – sitt lärarledarskap, där läraren har koll på sitt ”classroom management”

French mfl (2019) lyfter vikten av att skapa en kultur av reflektion och risktagande, vilket kan göras såväl ”top-down” med strukturer och stöd från ledning som ”down-up” byggd mer på lärares autonomi. Även här kan det tänkas att såväl lärares som skolledares uppdragsuppfattningar (Frelin & Grannäs 2017) torde kunna spela stor roll. Montello (1988) resonerar kring huruvida olika placeringar i högskoleklassrum (framme nära läraren, i mitten eller längre bak) i olika studier tenderar att spela roll för elevernas lärande, deltagande och attityder, vilket det dock i stort verkar saknas stöd för. I en gradäng (det finns bara två mindre exempel i artikeln som främst handlar om mer vanliga klassrum) kommer de som är längst bak trots allt ofta närmare läraren än de gör i ett vanligt klassrum, så detta skulle annars kunna tänkas ha spelat roll som argument (vilket min personliga anekdotiska erfarenhet säger).

Gislason (2010) lyfter hur ”skolklimatet” – kulturen och ”miliue” inklusive våra kulturella föreställningar om vad som är möjligt respektive önskvärt kan påverka vad som faktiskt också görs och upplevs. Det är förstås viktigt att skapa miljöer där personalen trivs, annars kommer knappast eleverna heller att trivas (Bjurström mfl 2004) – och tvärtom. Trygghet är en grundförutsättning för lärande och frågan är hur den kan bibehållas utifrån professionell flexibilitet med eleven i centrum även i en lärmiljö som inte ser ut som den i princip ”alltid” gjort (Frelin & Grannäs 2014). Daniels (mfl 2019) lyfter också perspektivet att när design och praktik är i någon slags linje med varandra erbjuds möjligheter för transformation, men när de är i konflikt upplever praktiker som lärare svårigheter vilket ofta leder till missnöje och

obehag. Kultur, struktur och uttalade förväntningar påverkar alla hur framgångsrika lärare blir i alternativt utformade lärmiljöer (French mfl 2019). Samtidigt ska vi vara försiktiga kasta skuld på lärare för »förändringsobenägenhet«. Problemen kan ofta nog handla om sådant som dålig akustisk utformning eller dåliga dagsljusförhållanden, problem som arkitekter och andra tekniska konsulter borde vara kompetenta att lösa (Bjurström mfl 2014), samtidigt som vi vet att våra föreställningar och för-givet-taganden om tillvaron i stort liksom för undervisning ofta är tämligen fasta och tar tid och kraft att förändra. En föregripande metod inspirerad av Vygotsky föreslår Daniels mfl (2019) vara användbar för att förstå hur visioner om nya sätt att arbeta i nya lärmiljöer kan göras till verklighet. Bjurström mfl (2014) lyfter även upp röster från danska forskare som betonar att en uppgift för skolans arkitektur kan vara att rummet ses som kulturförmedlare – på gott och ont

Sammanfattningsvis har jag inte hittat särskilt mycket forskning kring själva fenomenet gradänger, däremot en del allmänt kring hur fysisk lärmiljö kan tänkas påverka den pedagogiska praktiken på olika sätt och med olika förutsättningar, inklusive vikten av att lärare görs delaktiga i processens samtliga steg – inte minst i implementeringen, vilken gärna får göras i en iterativt nyfiken och ständigt reflekterande process.

Metod

I den bästa av världar hade detta varit en kombinerad observations- och intervjustudie. I dessa Corona-tider är det dock helt omöjligt att få till en observationsstudie av det enkla skälet att man inte släpps in i skollokaler, med högst rimlig hänvisning till smittskydd och pandemi. Samma skäl gör det svårt med intervjuer, pandemin gör ofta bemanningsläget på skolorna extra ansträngt och färre lärare än vanligt tar sig tid genomföra intervjuer. En kort stund övervägde jag intervjuer med arkitekter och beställare av skollokaler, men beslutade att hålla fast vid det verksamhetsnära och hur gradänger inte är tänkta att nyttjas (visionen) utan hur de de facto nyttjas och kan nyttjas utifrån perspektivet hos dem som är tänkta att ha dem i sin vardag (praktiken). Jag funderade en god stund på om jag även skulle ta med elevernas upplevelse, men efter att ha lyft frågan i litteraturseminarium beslutade jag för att det lätt skulle bli för omfattande, men är ett förslag till fördjupad forskning framåt – i synnerhet i kombination med observationsstudier.
Nästa val var om man ska fokusera på ett enskilt studieobjekt och där gå djupt i förståelse hur just den gradängen fungerar i just den kontexten (helheten/ekologin). Med observationer och

intervjuer hade det kunnat bli nog så intressant, men blir sannolikt en alltför stor utmaning via enkäter – i synnerhet då det kan vara nog så svårt få lärare fylla i dylika och ett tillräckligt antal behövs. Därmed fick studien istället försöka hitta fler skolor och fler lärare. Jag har ju arbetat på två skolor med gradänger och varit på några till, så jag hade goda förhoppningar om att kunna skicka ut enkäter vilka även skulle besvaras. Jag hade först en fundering om att avgränsa studien till mellanstadiet, utifrån en erfarenhet att det är ett stadium som erfarenhetsvis ofta är öppet för att ta emot och omfamna nya grepp i undervisningen, men beslutade mig efter en del funderande att låta det vara öppet för att istället få in fler perspektiv och fler svar. Någon geografisk avgränsning (förutom att hålla mig inom svensk kontext) såg jag inte heller anledning till, inte heller att föra in socioekonomiska faktorer i denna undersökning, även om såväl åldersfrågan som dessa och liknande aspekter skulle kunna vara av intresse för fortsatta studier.

Enkätfrågorna skrevs fram i en iterativ process där jag bollade dem med några kollegor samt även med kursledning och några andra forskare samt kollegor. Det gällde att hitta en balans i att hitta tillräckligt djupa frågor för att få ett underlag, samtidigt som tiden för lärare att svara på enkäter är knapp i allmänhet och nu i pandemitider än mer svårfångad.

Jag valde att arbeta i Microsoft Forms utifrån att det är ett program jag genom min tjänst blivit van vid och kommit att uppskatta. Det är inte så avancerat, men tillräckligt för detta behov. Jag valde dels enkla kryssfrågor för bakgrundsfrågor om respondentens bakgrund (årskurs man huvudsakligen undervisar i samt antal år i yrket) samt för hur gradängen var placerad i rummet. Sedan en fråga om man idag har tillgång till gradäng, utifrån att några respondenter kan tänkas ha tidigare erfarenheter även om de just nu inte har gradäng i anslutning till undervisning. Om man inte har tillgång hoppade man direkt till öppna frågor och fick inte frågor på själva nyttjandet idag. Först fångades andra artefakter och pedagogiska resurser i anslutning till gradängen upp. Sedan presenterades sju olika, utifrån egen erfarenhet framtagna och med forskarna bollade, tänkbara användningsområden för en gradäng i anslutning till undervisning - *se illustration till höger* (en av dem var ”Övrigt” för att kunna fånga upp sådant som missats. En lärdom framåt var att ett fritextfält här hade kunnat tillföra något om vad detta ”övriga” egentligen bestod i). Dessa sju aspekter skulle sorteras i ordning från det som görs mest till det som görs minst över tid. Forms visualiserar sedan detta överskådligt (se resultatdel).

7. En genomsnittlig undervisningsvecka uppskattar du att gradängen används för *

	Väldigt ofta	Ofta	Ibland	Någon gång	Aldrig
Samling av elever					
Instruktion till elever					
Direkt undervisning					
Elever visar & berättar					
Grupparbete					
Eget arbete					
Lärares egna arbete					

För att få kompletterande vetskap om hur ofta – eller inte alls – dessa sju aspekter förekom i ”vanlig undervisning” ställdes sedan frågan om hur delvis samma, delvis andra undervisningsupplägg under en genomsnittlig undervisningsvecka används ”väldigt ofta”, ”ofta”, ”ibland”, ”någon gång” eller ”aldrig”. Här valde jag att dela upp ”Samling och instruktion av elever” i två olika samt ta bort alternativet ”övrigt”. Även dessa svar visualiseras tydligt av forms (se resultatdel).

Sedan kom de öppna frågorna vilka även de respondenter som just nu inte har någon gradäng i närhet av sin undervisningspraktik fick besvara.

8. Vilka möjligheter ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning? *

Ange ditt svar

9. Vilka utmaningar/problem ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning? *

Ange ditt svar

10. Om du skulle få designa en ny gradäng till en ny lärmiljö, vad skulle vara viktigast då?

Ange ditt svar

”Vilka möjligheter ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning?”, ”Vilka utmaningar/problem ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning?” tänkt att fånga in möjligheter och utmaningar som man utifrån en professionellt övervägande både kan se i dag men även de man kan tänka sig även om man inte ser dem idag. Efter dessa frågan ”Om du skulle få designa en ny gradäng till en ny lärmiljö, vad skulle vara viktigast då?” med en tanke om att via denna framåtriktade fråga fånga upp ytterligare aspekter som kändes angelägna för respondenterna. På slutet även en helt öppen ”Lämna gärna övriga kommentarer här”.

Datainsamling

Enkäten skickades ut till fyra olika skolor. Flera lärare och någon skolledare skrev snabba svar att ”det fixar vi”, men det kom ändå in klent med svar. Då jag utifrån att ha stått i klassrummets korseld vet hur tufft det kan vara så ville jag samtidigt inte påminna för många gånger och valde då att söka upp ytterligare skolor med gradäng för att därigenom få ett bredare underlag. Samtidigt ville jag inte undersöka den breda lärarkårens tankar om gradänger utan fokusera undersökningen på de som faktiskt hade konkret erfarenhet av att nyttja gradäng i sin undervisningspraktik. Jag eftersökte dem dels i sociala medier, dels i arkitektkretsar (jag är vice ordförande i den ideella föreningen Skolhusgruppen och har en del kontakter bland annat den vägen) och fick en del tips vilka jag hörde av mig till. Först hände mycket lite, men sedan kom ketchupeffekten och ett 20-tal svar rasade in sista dagarna som var möjliga för att hinna göra en analys. En tacksam tanke till de 29 respondenter som tagit av sin tid och sitt fokus för att besvara enkäten!

Analys

När det kommer till analys av hur gradängerna används i undervisningen över tid ger forms en i mina ögon tydlig visuell representation som kan användas för grundläggande analys.
När det kom till analys av fritextfälten ”*Vilka möjligheter ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning?”* respektive motsvarande fråga för *”utmaningar/problem”* så tog jag varje utsaga för sig, delade den vid behov i mindre mer avgränsade delar som lätt kunde uppfattas hänga ihop på ett tydligt sätt. Dessa kategoriserades sedan ihop under rubriker vilka växte fram organiskt. När en rubrik fick många utsagor penetrerades och analyserades den närmare för att se om den gick att dela upp i flera rubriker för att få fram ytterligare aspekter. Några få utsagor kunde kategoriseras under två rubriker, vilka i sin tur inte kändes rimliga i att slå ihop. När detta inträffade duplicerades istället utsagan i delar eller som helhet och sattes under båda rubriker. Detta var inte givet på förhand, utan gav sig under resans gång där såväl rubriker som placeringar prövades flera gånger. Tidigare hade detta arbete gjorts genom att skriva ut materialet och klippa och klistra, denna gång valde jag att direkt arbeta i word.
Om något skrevs in under ”möjligheter” men endast gick att tolka så som varandes en utmaning så flyttades den dit och kategoriserades in där, och tvärtom.
Data som lämnats in under *”Om du skulle få designa en ny gradäng till en ny lärmiljö, vad skulle vara viktigast då?”* prövade jag först att kategorisera för sig, men landade sedan i att föra in dem under möjligheter respektive utmaningar/problem utifrån att de gav tydliga bidrag till de olika aspekter som fanns där. Jag valde dock att markera dem med kursiv stil.

Resultat

Bakgrundsfaktorer
Enkäten fick 29 respondenter. Av dessa arbetar 45% på mellanstadiet, en på fritidshemmet och övriga jämnt fördelade mellan låg och högstadium.

1. Jag arbetar för närvarande med undervisning på

Mer information

F-3	8
4-6	13
7-9	9
Fritidshemmet	1

75% av lärarna har arbetat nio år eller mer som lärare och får därmed anses vara erfarna lärare. Endast 2 av 29 respondenter kan ses som färska lärare och 7 av 29 ses som relativt nya som lärare.

2. Jag har erfarenhet av att leda undervisning

Mer information Insights

0-2 år	2
3-8 år	5
9 eller fler år	22

Gradängernas placering

En tredjedel av gradängerna är placerade i ett grupprum, en tredjedel är riktade ut mot klassrummet (där de har sin högsta del mot en klassrumsvägg). Fristående gradänger mitt i rummet är hälften så vanliga men det finns också gradänger i andra sammanhang väl värda att studera vidare (bra att jag hade med fält med övrigt här). Angående svaret ”Aula” kan man konstatera att de, utifrån vad som sagts på konferens ”Framtidens skollokaler och lärmiljöer” åter verkar komma tillbaka efter att i många år inte byggts eller t o m byggts bort. Även den klassiska aulan kan ju sägas vara en form av gradäng, om än en speciell form som fyller ett helt rum och har en del särskilda begränsningar och möjligheter.

4. Den gradäng jag använder (om du har tillgång till flera gradänger, välj den du oftast har tillgång till):

Mer information Insights

Är fristående mitt i rummet	4
Är riktad ut mot klassrummet ...	9
Är placerad i ett grupprum/mi...	9
Annat	5

”Annat” är enligt fritextfält:

- Aula
- Emellan två rum
- Är inramad med glasvägg och vägg i ett mindre utrymme med öppet mot dörren yta. Framför finns whiteboard och projektor.
- Gradäng riktad ut mot gemensam hemvist
- Finns i egen del av större lokal

Andra pedagogiska resurser

vilka finns i närhet av gradängen är framförallt projektor/skärm och projektionsmöjlighet (hälften har angett att det finns), ofta med multimodala ljudmöjligheter. Flera nämner också whiteboard – såväl stor som små flyttbara. Loft, fasta ”tysta rum”, grupprum eller djupa fönster att sitta i, sittpuffar, läsfåtöljer, sittbollar, gruppbord är också något som nämns flera gånger. Två nämner även möjlighet till avskärmning med flyttbara skärmar.

Såhär används gradängen

Hur gradängen används försöker jag få fram genom två liknande, men kompletterande frågor, en med fokus ”över tid/undervisningsveckor” och en mer tidssatt över en ”normal undervisningsvecka” (se metodavsnitt).

6. Över tid (undervisningsveckor) använder vi gradängen för (dra i ordning från mest till minst)

Mer information

Ranking	Alternativ
1	Direkt undervisning (lärare pre...
2	Samling och instruktion av ele...
3	Eget arbete
4	Elever visar och berättar
5	Grupparbeten
6	Lärares arbete (planering, upp...
7	Övrigt

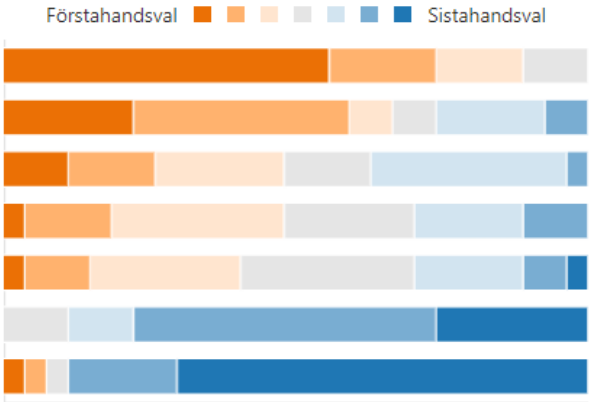

Här blir det tydligt att det gradängerna idag främst (55% har det som förstahandsval, ingen har det längre ner än fjärde plats) används till är direkt undervisning (”lärare presenterar, föreläser, visar, frågar” – ofta kallad ”katederundervisning”, vilket jag dock valde bort som begrepp då det ibland verkar ha en del negativa konnotationer) – över hälften har lagt det som förstahandsval, ingen som sistahandsval.

Samling och instruktion kommer på god andraplats (22% första hand, men även 25% som har det på 5e och 6e plats). Jag tänker att samling, instruktion och katederundervisning ofta, men inte alltid, skulle kunna hänga samman – men man kan ju även tänka att man enbart och bara hypotetiskt skulle ha kunnat nyttja gradängen för samling och instruktion (ex om till vilket klassrum man ska gå), men aldrig skulle använda den för direkt undervisning.

Gradängerna används även en del till ”Eget arbete”, dvs elevens individuella arbete, däremot mindre till grupparbeten – här första aspekten där detta är ett sistahandsval, samtidigt som det också är ett förstahandsval hos en respondent. Här skulle man verkligen vilja veta mer!
Att gradänger nyttjas till att elever visar och berättar skulle vi också behöva veta mer om – endast en lärare har det som förstaval, hos några kommer det långt ner. Är det för att det inte är så vanligt att elever visar och berättar, eller för att man väljer att göra det någon annanstans? Mer forskning behöver göras!
25% av respondenterna använder inte gradängen alls för eget och gemensamt professionellt arbete utanför undervisning 50% har satt det på näst sista plats, ingen högre upp än 4-handsval. Det är ju intressant i sig, skiljer sig behov så stort åt mellan barn och vuxna, eller handlar det helt enkelt om (o)vana?
Nog blir man nyfiken på vad den som svarat att den först och främst nyttjar gradängen för ”Övrigt”, liksom den som lagt det på andra plats) nyttjar den till. Tyvärr hade jag inte med något fritextfält på denna fråga. Hursomhelst har 70% lagt detta på sista plats, 20% på näst sista.

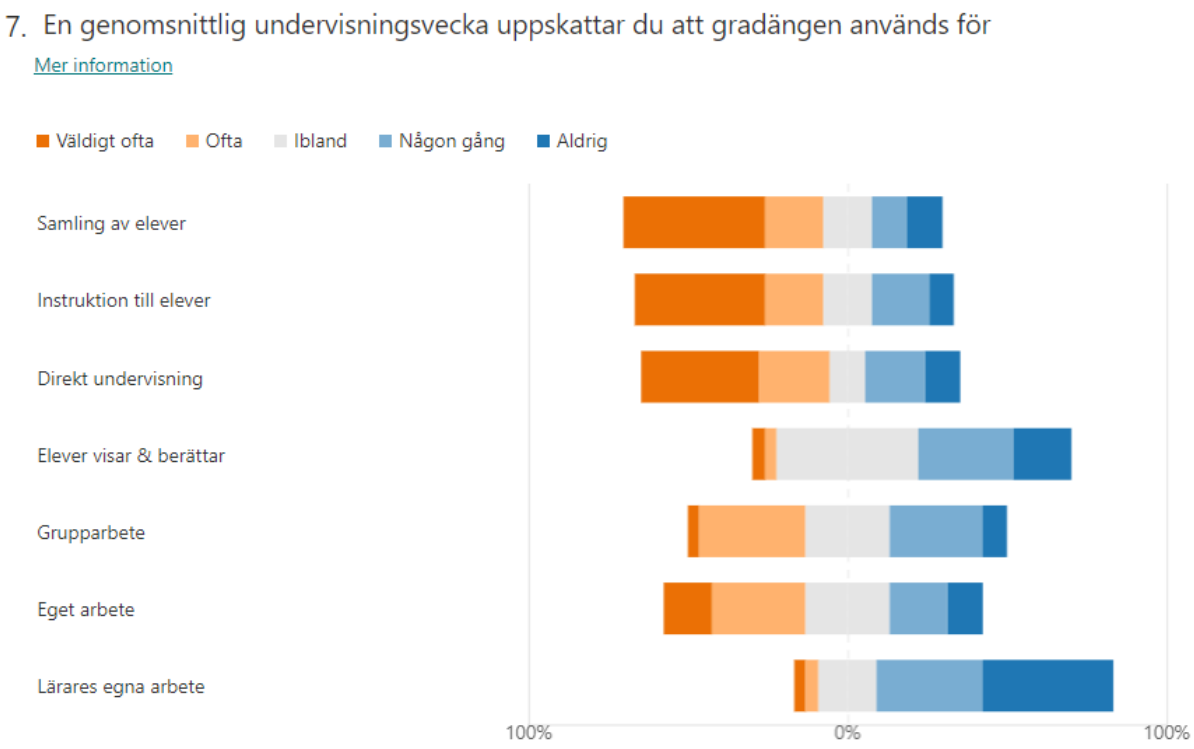

Till skillnad från föregående fråga, där man skulle rangordna hur ofta olika undervisningspraktiker gjordes ”över tid” så svarar faktiskt fler respondenter att både ”Samling av elever” och ”Instruktion av elever” sker ”Väldigt ofta” (44% resp 41% resp 37%). Jag kan inte riktigt se att sammanslagningen av dessa aspekter i förra frågan och

isärskiljandet i denna kan förklara denna skillnad, mer än att man här möjligen tänkt att ”Instruktion till elever” kan vara en aspekt av ”Direkt undervisning”. 11% svarar att direkt undervisning aldrig sker (och 19% ”någon gång”), vilket blir intressant i belysning av att ingen satte det lägre än på fjärde plats i föregående fråga. 11% svarar att de aldrig samlar elever i gradängen, men bara 7% att de aldrig ger instruktioner där. 19% använder aldrig gradängen för att elever visar och berättar, endast 7% använder den ofta eller väldigt ofta till det – samtidigt som 44% gör det ibland. Samma följdfråga kvarstår – används inte metoden mer än så, eller väljer man då att använda andra tillgängliga lärmiljöer eller andra multimodala presentationsformer? Nåja, detta är långt utanför detta arbetes ramar.
30% använder ofta gradängen till eget arbete för elever, 15% gör det väldigt ofta, 11% gör det aldrig. Även här skiljer sig svaren på denna fråga något från den ovanstående – 7% använder den aldrig för grupparbete, 30% gör det någon gång, 25% ibland, 37% gör det ofta eller väldigt ofta.
Ingen hade satt eget lärararbete högre än 4e plats i ranking, men trots det använder 7% den ofta eller väldigt ofta för just det – 40% gör det dock aldrig.
Då frågorna inte är identiska – ”över tid” respektive ”normal undervisningsvecka” är det inte så konstigt att svaren delvis skiljer sig åt, men ändå intressant att se dessa skillnader. Här hade det varit intressant kombinera eller följa upp med intervjuer och/eller observationer!

Möjligheter och utmaningar/problem med gradäng i undervisning

De öppna frågorna kring möjligheter respektive utmaningar/problem med gradäng i undervisning samt även frågan om vad som vore viktigast om de fick designa en egen gradäng har klustrats och analyserats enligt beskrivning i metodkapitel, här en sammanfattning av resultat utifrån de rubriker som växte fram under arbetets gång. All rådata finns som appendix till denna rapport.

Möjligheter med gradäng i undervisning

Gradänger upplevs som en ofta utmärkt plats att samla elever på, för att ta närvaro, delge information och genomföra undervisning där många ska se och synas i rummet. Den har möjlighet att ge fokus på pedagogen eller på elev som visar och berättar samt – där det finns – multimodala presentationer på skärm eller duk. På flera ställen verkar det finnas mörkläggningsmöjligheter.
Gradängen kan även nyttjas för elevens individuella arbete samt för grupparbete.
En gradäng kan även erbjuda förvaringsmöjligheter.

Utmaningar/problem med gradäng i undervisning

Gradänger får inte byggas för små – eleverna måste få plats både på bredd och i djup. Kan det även finnas utrymme för lärare att nå fram till elever fysiskt är det bra. Hårda sittytor kan vara en stor utmaning – samtidigt som de måste byggas tåligt och över tid hållbart. Fasta kuddar eller uppfällbara ryggstöd? Någon form av möjligheter till anteckning på papper efterlyses, här hade det varit intressant veta tillgång till digital utrustning hos eleverna. Det är viktigt att gradänger går att skärma av med väggar både för fokus och god akustik – och god belysning för att inte tala om fungerande ventilation. Möjlighet att visualisera digitalt material (projektor/skärm plus ljud) är efterfrågat, liksom möjligheter ladda enheter och förvara material. Några upplever det som svårt att få kontakt, andra att det kan bli för mycket av kontakt, att man kommer för nära varandra.

Såväl lärare som elever behöver anpassa sitt upplägg, lära och träna vad och hur man arbetar i en miljö som skiljer sig från tidigare kända miljöer. Bland annat upplevs att elever kan ha svårt att ”inte pilla på varandra”, men samtidigt som en lärare skriver: *”Om syftet i undervisningen är tydligt ser jag inte något problem. Men miljöns när, hur och varför behöver vara förankrad.”*. Den respondent som svarat *”Inga problem – inget behov”* tolkar jag inte ser något behov av en gradäng och därför inte heller ser några problem med den. Samtidigt tar den förstås kvadratmeterutrymme som potentiellt skulle kunna ha använts till något annat. Eller så anser den att gradängen fungerar fint?

Möjligheter

- lätt samla elever
- delge information
- undervisning till många
- fokus, alla ser
- många syns
- multimodala presentationer
- mörkläggning
- individuellt arbete
- grupparbete
- förvaringsmöjligheter

Utmaningar

- måste vara tillräckligt stora
- lärare nå elever fysiskt
- hårda sittytor (lösa kuddar)
- frånvaro av ryggstöd
- anteckningsmöjligheter
- avskärmningsmöjligheter
- god belysning
- ventilation
- multimodala möjligheter
- laddmöjligheter
- anpassa undervisningsupplägg
- lära och träna förhållningssätt

Diskussion

Som så ofta när vi diskuterar pedagogisk praktik verkar det inte finnas någon enkel universallösning som fungerar för alla åldrar, lärare, elever, upplägg, ämnen, arbetsformer. Gradänger används olika i olika undervisning, över tid och av olika lärare. Framförallt verkar de användas för att samla och instruera elever, men också tämligen mycket för direkt undervisning. Men de används även för att elever visar och berättar för varandra, liksom elevers individuella arbete och för grupparbete. De verkar inte användas i någon större utsträckning för lärares professionella arbete. De kan ge fokus och att alla ser – men också på gott och ont göra alla synliga, samtidigt som lärare ibland får svårare att fysiskt ingripa. Om det finns projektionsmöjligheter kan en gradäng underlätta för digitalt och multimodalt gemensamt arbete. Gradängerna måste byggas funktionella, tillräckligt stora för att rymma eleverna och med god sittkomfort, ljud, ljus och luft. Här är ju effektstudien som Barret mfl (2015) gjort väldigt tydlig i att dessa miljöfaktorer ofta spelar en väldigt stor roll för elevernas upplevelse men även för deras akademiska resultat.

”Tidigare kunskaper om hörsalar gäller fortfarande; vad som är bra akustik, ljus, luft , värme, sittkomfort, siktlinjer, AV-utrustning osv. I t.ex. Kungliga Byggnadsstyrelsens kvarlåtenskaper finns utmärkta handledningar för hur hörsalar ska dimensioneras och vilka vinklar en gradängssal bör ha etc” (Chalmers 2015)

Gradänger bör inte placeras i genomgångsrum eller så kallade ”street-space” (de Laval mfl 2019) utan vara avskärmade för bibehållet fokus. Huruvida de bör placeras i klassrum, i grupprum eller i anslutning till klassrum kvarstår som öppen fråga. Gradänger gör att lärare behöver anpassa sitt undervisningsupplägg – det går inte att göra precis samma saker som man tidigare gjort i ett klassrum med bord eller bänkar. Bland annat saknar eleverna skrivytor, om man ska fortsätta arbeta med papper. Samtidigt låter sig annat göras som tidigare varit svårare att få till, bland annat ger gradänger möjligheter för elever att variera sin fysiska ställning på långt fler sätt än en stol med bänk/bord – här kan man ligga, sitta på fler olika sätt, stå, röra sig utan att det stör eller märks på samma sätt. Gradängen kan även ge elever möjlighet att dra sig undan utanför gradängen på ett sätt som vanlig klassrumsmöblering inte ger möjlighet till – men detta kan även bli problematiskt i avsaknad av gott lärarledarskap.

”Gradängerna på Glömstaskolan används frekvent i undervisningen till att samla eleverna för till exempel filmvisning, samlingar och presentationer. Den kritik som riktas mot

gradängerna är att det finns elever som försöker komma undan i skrymslen bakom gradängen". (de Laval mfl 2019).

Pedagogiska betydelser finns i skolbyggnaders lärmiljö oavsett arkitektens avsikter (Alerby mfl 2006) och samspelar med de som befinner sig på plats. Ändå pratas det ofta om vikten av att man implementerar nya skolbyggnader hos eller snarare *tillsammans med* de som ska verka där. De tanka, visioner och avsikter som ligger bakom de val som måste göras i ett skolbygge kanske inte alltid upplevs relevanta för de som är verksamma i skolan (Alerby mfl 2006). Föreställda rum ligger till grund för de uppdragsuppfattningar som de verksamma i skolan anammar (Frelin & Grannäs 2017), vilket påverkar vad som sker – men vad ska de ta sin utgångspunkt i, och hur kan de påverkas? Nästan alla rum i en skola har pedagogisk betydelse och den rumsliga gestaltningen både påverkar och påverkas av människors beteenden i en ständig växelverkan (Alerby mfl 2006), men vem äger första stafettpinnen? Materiella villkor både möjliggör och begränsar pedagogiska relationer i skolan – rum kan approprieras genom olika handlingar och för olika ändamål (Frelin & Grannäs 2017). Eller med inspiration från Dewey *"Gör skolan till ett laboratorium, inte ett auditorium!"* Lärarnas, skolledarnas och arkitekternas professionalitet bör gå hand i hand. (Bjurström 2003) – men vilken ska egentligen vara start- och utgångspunkt?

God arkitektur är definitionsmässigt en tillgång till skolan, men då behöver vi definiera vad som är gott, vilket sannolikt även handlar om val av perspektiv – gott för vem och inom vilken tidsram? Tradition kan vara såväl tillgång som barlast. Att »Det sitter i väggarna« verkar här ses som något dåligt, men jag tänker att det utifrån Löfgren (2013) även kan och bör problematiseras djupare än så – lärares yrkesidentiteter sitter faktiskt inte i väggarna, utan är uppe till ständig omförhandling. Såväl lärmiljö – i dess breda aspekt – och lärares uppdragsuppfattningar är något som görs mer än bara är. Och det görs tillsammans!

Ovanpå allt detta har vi även aspekten med elevernas vårdnadshavare, andra förvaltningar och samhälle som alla kan vilja ha ett finger med i spelet – eller med ord lånade från Stahle i Alerby (mfl 2006): "Den fysiska miljön i våra skolor berör alla medborgare och påverkar varje individ i det uppväxande släktet". Plus även individerna i alla andra släkten utifrån att en ny skolbyggnad är en större investering – dvs allokering av gemensamma resurser.

Här finns såväl möjligheter som utmaningar! Låt oss ta oss an dem, *tillsammans*.

Referenser

Alerby, E., Bengtsson, J., Bjurström, P., Hörnqvist, M-L, & Kroksmark, T. (2006) Det fysiska rummets betydelse i lärandet.

Barrett, P., Zhang, Y., Davies, F., & Barrett, L. (2015). Clever classrooms. Summary report ofthe HEAD Project Clever Classrooms (Holistic Evidence and Design). Salford: University ofSalford, Manchester. sidor: 52

Bjurström, P., I Selander, S. (Red.) (2003). Att avskaffa klassrummet. Om skolans föränderliga arkitektur. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Bodil Bøjer (2019). Unlocking learning spaces, An Examination of the Interplay between the Design of Learning Spaces and Pedagogical Practices, avhandling vid The Royal Danish Academy of Fine Arts

Schools of Architecture, Design and Conservation

Brismar-Pålsson F (ännu ej publicerad 2021, ISEP) The impact of classroom design on four success factor for learning.

Chalmer (2015), “Fysiska lärmiljöer: Exempel från dagens undervisnings- och studiemiljöer”, Chalmers tekniska högskola, Göteborg

de Laval, S., Frelin, A., & Grannäs, J. (2019). Ifous fokuserar: Skolmiljöer: Utvärdering ocherfarenhetsåterföring i fysisk skolmiljö. Stockholm: Ifous.

Daniels, H.,Tse, H. M., Stables, A. & Cox, S. (2019). Design as a social practice: Theexperience of new-build schools. Cambridge Journal of Education, 49(2), 215 - 233.

Dovey, K., & Fisher, K. (2014). Designing for adaptation: The school as socio-spatialassemblage. Journal of Architecture, 19(1), 43 - 63.https://doi.org/10.1080/13602365.2014.882376Frelin, A. & Grannäs, J. (2014). Studying relational spaces in secondary school. Applying aspatial framework for the study of borderlands and relational work in school improvementprocesses. Improving Schools, 17(2), 135 - 147.

Eduspaces (2016), Linnea Sahlin “Min vision om en skola för alla”. https://eduspaces.se/2016/05/16/min-vision-om-en-skola-for-alla/

Frelin, A. & Grannäs, J. (2017). Skolans mellanrum. Ett relationellt och rumsligt perspektivpå utbildningsmiljöer. Pedagogisk forskning i Sverige, 22(3-4), 198 - 214. sidor: 17

Frelin, A. & Grannäs, J. (2014). Studying relational spaces in secondary school.

French, R., Imms, W., & Mahat, M. (2019). Case studies on the transition from traditionalclassrooms to innovative learning environments: Emerging strategies for success. ImprovingSchools. https://doi.org/10.1177/1365480219894408

Gislason, N. (2010). Architectural design and the learning environment: A framework forschool design research. Learning Environments Research, 13. sidor: 18 127-145

Löfgren Håkan (2013), Det sitter inte i väggarna: Yrkesidentiteter i lärares berättelser om skola och arbete, avhandling Karlstad universitet

Montello, D R (1988) Classroom seating location and its effect on course achievements, participation and attitudes, Journal of Environmental Psychology (1988) 8, 149-157 Journal of Environmental Psychology (1988) 8, 149-157

Mulcahy, D., Cleveland, B. & Aberton, H. (2015). Learning spaces and pedagogic change:envisioned, enacted and experienced. Culture & Society, 23.

Rosshagen Erik (2020). RUM & UNDERVISNING Om rummets påverkan på undervisningen i en av Stockholm stads konceptskolor. Examensarbete ämnesdidaktisk inriktning, Umeå universitet.

SKR (2020). Hur påverkas lokaler av verksamheters digitalisering? Fokus lärmiljöer.

Woolner, P., Thomas, U., & Tiplady, L. (2018). Structural change from physical foundations:The role of the environment in enacting school change. Journal of Educational Change.

Appendix – inlämnade svar i enkäten, osorterade

Vilka möjligheter ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning?

Bra samlingsplats, bra för eget arbete.
Tyvärr fel planering så ljudnivån ökar
Alla elever har möjlighet att se tavlan. Det öppnar upp för digital undervisning där många ser teven. Vid eget arbete kan eleverna ligga, sitta på den ena nivån med den andra nivån som bord, sitta med benen rätt ut osv.
Fri sikt för alla, tryggt för eleverna att slippa ha någon bakom ryggen, alla ser varandra, närmare till läraren, lättare för elever som behöver kunna röra sig,
Samla alla på en lite yta. Alla ser bra. Alla har (ska ha) fokus framåt.
lätt för eleverna att se det läraren visar
Enkelt att samla eleverna på en yta, alla ser då gradänger är i olika höjder.
Fungerar bra för att visa saker för eleverna som presentationer och filmklipp eller i övningar där eleverna måste röra på sig. Olika typer av samarbetsövningar eller fyra hörn mm.
Fungerar mycket bra
Annat format
Fokus framåt bättre. De sitter inte så trångt. Har inte en massa saker att pilla med.
Bra när vi ska se film eller jag vill visa något för hela klassen.
En utmärkt plats att samla många som ska se och synas bra i rummet. Dessutom utgör den bra arbetsplatser även vid individuellt arbete eller arbete i mindre grupper.
Fokus åt rätt håll En arena för eleverna att få stå på scen
I mindre grupper fungerar gradängen mycket bra
Möjlighet att jobba på olika sätt i olika gruppkonstellationer. Samlingar, möten, individuellt fokusarbete. Möjlighet att samlas många. Möjlighet för samling för årskurser mm.
Samla och ha genomgång. Se på filmer
Används just nu mest som grupprum
I vår skola är det en bra plats att visa filmer eller dylikt på, eftersom det är ett av få rum där det kan bli riktigt mörkt. Det är också trevligt för elever som ska göra en presentation att klasskamraterna sitter så att alla ser bra.
Många om Gradängen inte var i en hall utan väggar runt om samt om det fanns en smartboard eller något att använda
Mörkläggning - filmvisning
Kortare genomgångar där eleverna inte behöver anteckna
Goda bra att anvlbda olika typer av miljöer
Att samla en mindre grupp elever som alla ser och där alla är riktade mot dig som lärare.
Fantastisk resurs som del av varierad undervisning.
Just den gradäng vi har så har eleverna mer fokus på pedagoger och man kan samla en större grupp på samma yta. Detta leder till att man kan lätt ha en genomgång för alla eller om man vill informera något för hela klassen samtidigt.
Samla eleverna. Olika stationer, mindre genomgångar. Bra att arbeta på olika ställen i klassrummet. Nya lärkompisar, spontana brain breaks. Eleverna kan i par samlas där för att göra ett jobb tillsammans.
Att elever ges möjlighet att variera hur de sitter i olika aktiviteter. Att det går att rikta fokus i större eller mindre grupper

Vilka utmaningar/problem ser du med att nyttja en gradäng i din undervisning?

Inga
För långt ifrån scenen
Det kan bli trångt om eleverna är många. Eleverna klagar på att det är oskönt att sitta under längre tid.
Man behöver strikta regler för hur man använder gradängen, invänjningsperiod i början.
Svårt att sära på elever och svårt med de som inte kan sitta nära någon annan.
inga
Svårt för elever som gärna rör klasskompisarna, pratar rakt ut etc. Vid ej fasta platser i gradängen.
Upplever att det kan bli mer rörigt under lektionen då det inte blir samma struktur som i ett vanligt klassrum. Svårt att göra arbeten där bord är viktigt, t.ex. jobba i mattebok.
Eleverna sitter tätt och behöver klara av att vara så nära varandra.
Blir rätt rörigt
Förflyttningar när man ska börja arbeta alternativt ska ta sig tillbaka till gradängen
Obekvämt för eleverna att sitta i gradängen. Hårt och inget ryggstöd (bara de som sitter överst). Eleverna behöver paus ofta. Svårt att ha t.ex. matte då de behöver ha flera böcker med sig.
Det kan bli trångt, ofta tänker man att fler ska få plats än vad det faktiskt gör i verkligheten. Det är av stor vikt att fundera över hur stora eleverna som ska nyttja gradängen är...
Plats, utrymme. För stor elevgrupp för gradängen.
Eleverna har svårt att låta bli varandra i gradängen och det tar längre tid att starta upp
För längre sittning behövs bättre ryggstöd.
Eleverna sitter nära varandra. Pratar och pillar på varandra. Skapar oro II gruppen bland. Ibland är det klockrent och funkar super bra!
Eleverna blir ofokuserade, har svårt att koncentrera sig på innehållet då de kommer för nära varandra. Därför används den sällan annat än vid grupparbeten eller då vi behöver mörklägga helt.
Det kan vara en utmaning för elever som tycker att det är jobbigt att presentera, eftersom man står så oerhört väl synlig i en gradäng. I övrigt så är det svårt att göra något annat än genomgång i gradängen, eftersom eleverna inte har tillgång till bord. De har då svårt att arbeta på ett ergonomiskt sätt om de är en hel klass. Om de går ut i gradängen när de ska arbeta i små grupper är det annorlunda för då kan de breda ut sig lite mer på själva sittytan, men det är ju inte optimalt.
Att det är öppet runtomkring
Inga problem - inget behov
Det är dålig luft i rummet, det tar lektionstid att ta sig mellan klassrum och gradängrum, det går inte att ha med sig böcker att anteckna i gradängen.
Storleken på gradängen Vår är anpassad för små rundor fast de. Är i högstadieskola
Eftersom de är ute i korridorerna kan det bli många störningsmoment från andra grupper som passerar.
Att inte nå fram och kunna lägga en hand på elever som skulle behöva det ibland. Ljudet - skulle behöva kompletteras med mik- och högtalarsystem som alla kan prata i, ex en sådan där mjuk grej som kan kastas runt. Då funkar det även som en ”talpinne” vilket är bra. Gärna högtalare inbyggd i gradängen på olika nivåer.
Att anpassa undervisningen till en större grupp. Men det beror mycket också på pedagogens ledarskap.
Eleverna måste få lära sig att arbeta där. Svårt för eleverna om läraren förväntar att alla kan arbeta och lyssna där om man t.ex. bara suttit vid bord. Som att man måste lära en elevgrupp att arbeta på mattan och andra delar av rummet.
Om syftet i undervisningen är tydligt ser jag inte något problem. Men miljöns när, hur och varför behöver vara förankrad.

Om du skulle få designa en ny gradäng till en ny lärmiljö, vad skulle vara viktigast då?

Att den är avskärmad så inte ljud från undervisningen stör andra elever och verksamhet.
Mjuka dynor som sitter fast i gradängen, dvs inte lösa kuddar som går att kasta omkring.
Ordentligt benutrymme,
Lika stora steg. Nu har vi det jättebrett högst upp men längre ner blir det mycket trångt att få plats med ben från elever på det övre steget mot de som sitter på det undre.
större så att vi lättare kan samla hela årskursen
Att den passade lärarens undervisningen, elevernas ålder (större för äldre elever). Förvaring på sidan av gradängen.
Att projektor är skyddad på något sätt så att elever inte kan leka med den. Avskilt från andra klassrum så att andra elever inte kan titta in så lätt och för att det inte ska ta bort koncentrationen för de elever som är där.
Tillräckligt stor(i vårt fall tillräckligt stor för 54 elever).
Om alla hade haft ett eget basrum så är placeringen idag bra. Nu nyttjas studieytan där gradängen står som klassrum vilket gör att jag hade velat ha mer öppet dvs att gradängen inte var rumsavdelare utan vid en vägg och whiteboarden och skrivtavlan fokuserad så att barnen kan se dem i hela rummet.
Bekvämt för eleverna att sitta.
Stryktålig, välvd med sköna sittplatser som är tillräckligt djupa för att rymma både fötter och rumpor.
Större (fler sittplatser) Motstående sidor så att eleverna kan se varandra.
Tillräckligt med plats
Möjlighet till flyttbara ryggstöd, dynor mm. Möjlighets att ha flyttbara skärmar.
En gradäng med egen sittplats/stol. Mellanrum mellan lever. Typ en biosittning med bra arbetsbord.
Djupare sittplatser, så inte eleverna kommer allt för nära varandra. Ventilation, det blir väldigt varmt och syrefattigt i våra gradänger redan efter ca 15-20 min om vi samlar ca 20 elever.
Möjlighet att fälla upp små bord. Ljusinsläpp i form av små fönster högt upp ovanför översta sittraden, så att det inte känns så instängt. Mjukare sittunderlag
Väggar runt om, smartboard framför
Platser med bord som ger anteckningsmöjligheter. Mer som en föreläsningssal.
Större sittplats och avstånd mellan stege
Möjlighet till större skärm
Lite vinklad in mot varandra från sidorna. Högtalare (se ovan). Gång i mitten där jag kan komma upp som pedagog smidigt för att komma nära elever vid behov. Gärna utnyttja bakstyckets undre del som en ”grotta” för fler variationer.
Att den är utrustad med projektor så man kan använda till digital undervisning.
Breda som stora sittplatser med mjuka kuddar. Bord som man kan fälla upp när man behöver. En smartboard eller projektor och whiteboard framför.
Att den - är flyttbar, - har möjlighet att byggas större eller mindre utifrån olika användningsområden. - har hårda och mjuka ytor - har laddfunktion - går att skärma av - har en tålig yta - avrundad form - olika höjd på sittstegen